

Övergripande mål	Status per april 2023
<p>Minimera både direkta och indirekta utsläpp av växthusgaser som regionen kan ge upphov till eller aktivt påverka.</p>	<p>Resor och transporter har tidigare år gett upphov till stora utsläpp, men pandemin har medfört att resandet minskat drastiskt och därmed även utsläppen. Under 2022 steg de totala utsläppen jämfört med 2020-2021, men jämfört med tidigare år är det en stor minskning. Med digitala arbetssätt ännu mer etablerade och fortsatt övergång till fossilfri drift av verksamhetsbilar finns goda förutsättningar för fortsatt minskning av utsläppen från resor och transporter. Destruktionsanläggning för lustgas kopplat till förlossningsvården har installerats. Alla sjukhusets 22 narkosapparater ska anpassas för att samla upp och återvinna övriga klimatpåverkande anestesigaser, tekniken är installerad på Centraloperations alla 11 narkosapparater. Bränslet till reservkraften är utbytt till ett bränsle med lägre klimatpåverkan, och samma typ av bränsle används också i större utsträckning på folkhögskolorna. El kommer från egna vindkraftverket och "Bra miljöval-el". Resterande energi kommer från fjärrvärme och pellets.</p>
<p>Minskad förbrukning av naturresurser (råvaror, material, produkter, energi etc) och systematiskt arbete för att bidra i strävan mot en cirkulär ekonomi.</p>	<p>Det är en stor utmaning att minska förbrukning av material och produkter och även om visst arbete har gjorts kommer det att krävas mer tid för analyser, framtagande av genomförbara åtgärder och kommunikation. Även när det gäller energianvändning är det en stor utmaning att energieffektivisera mer än vad som tidigare gjorts i så pass gamla och komplexa byggnader.</p>
<p>Minimera användning av skadliga kemiska produkter, undvika användning av material/varor som innehåller skadliga ämnen samt minimera risker för att kemikalier och läkemedelsrester kommer ut i miljön.</p>	<p>Riskbedömningar av kemiska produkter blir ett kliv framåt för att få bättre överblick över riskerna med de produkter som används idag, men det arbetet ligger i dagsläget på paus. Miljökrav i inköp och upphandling är också ett viktigt arbete som behöver fortsätta och även utvecklas.</p>
<p>Systematiskt arbeta med ständiga förbättringar inom miljöområdet och följa upp resultatet samt arbeta i enlighet med EMAS och ISO14001</p>	<p>Pågående och fortlöpande arbete. Vid senaste externa miljörevisionen blev revisionsresultatet 8 mindre avvikelser och fortsatt certifiering.</p>
Preciserade Etappmål för Resor och transporter	
<p>Klimatpåverkan från tjänsteresor och interna transporter ska minska med minst 70 procent senast till år 2030 jämfört med år 2010</p>	<p>År 2022 var utsläppen 53% lägre än 2010, ett viktigt steg mot att nå det långsiktiga målet för 2030. År 2019 var utsläppen 15% lägre än 2010. Åtgärder pågår med omställning av fordonsflottan till fordon med helt eller delvis fossilfri drift. Flygresor ger upphov stora utsläpp av växthusgaser, så innan flyget kan ställa om så är det fortsatt viktigt att utnyttja distansoberoende teknik och att välja klimateffektiva transportsätt. Med utökade uppdrag inom transportenheten innebär det att interna transporter ökar.</p>

Senast år 2030 ska alla personbilar och transportfordon som används inom regionens verksamheter ha fossilfri drift.	Regionens leasingbilar byts successivt ut, men långa leveranstider av nya bilar gör att utbytestakten just nu är långsammare än önskat. En utmaning är prisutvecklingen på det fossilfria bränslet HVO, som är det gångbara alternativet i dagsläget för ambulanser och tyngre fordon. Räckvidd och bränsleinfrastrukturen behöver också utvecklas mer för att det ska gå att gå över till helt fossilfri drift för ägda och leasade bilar.
Preciserade Etappmål Energianvändning	
Regionens totala energianvändning ska till minst 99% komma från förnybar produktion.	Uppfylls idag
Regionens elanvändning ska vara från 100% förnybar elproduktion	Uppfylls idag
Till år 2030 ska energianvändningen vara 50 procent effektivare jämfört med 2005 räknat i kWh/m ² .	Har visat sig vid närmare beräkningar att detta blir mycket svårt att uppnå i befintligt fastighetsbestånd utan omfattande åtgärder till stora kostnader. Närmare utredning av vilken nivå av energieffektivisering som kan uppnås till rimliga kostnader behöver göras.
Preciserade Etappmål Livsmedelshantering	
Andelen ekologiska livsmedel som används i regionens verksamheter ska öka successivt och till 2030 vara minst 60% av de totala livsmedelsinköpen (etappmål: 30% till 2022, 40% till 2025 och 50% till 2028).	För 2022 uppnåddes 31,8% för regionen som helhet. Ekologiska livsmedel är generellt dyrare än konventionella och under 2022 beslutades att avsätta extra medel för inköp av ekologiska livsmedel.
Banor, kaffe, te, choklad och vindruvor ska vara 100% ekologiska	Kaffe, te och choklad är 100% ekologiskt. Ekologiska vindruvor har inte funnits att få tag på hos leverantören.
Andelen socialt-etiskt märkta livsmedel ska vara hög och 100% av regionens kaffe, te, choklad och banor ska vara socialt-etiskt producerat.	Kaffe, te och choklad är 100% social-etiskt märkt. Behöver ses över hur andelen social-etiskt märkta livsmedel kan utökas.
Preciserade Etappmål Avfall	
Andelen avfall som går till materialåtervinning ska vara hög, minst 41% och helst öka	För 2022 blev resultatet 41,1% återvinningsgrad. För 2020 och 2021 har återvinningsgraden hamnat på ca 39% då man kraftigt minskat matsvinn vid Kostenhetens produktionskök och på sjukhuset samtidigt som andelen farligt avfall och brännbart avfall ökat. Det finns viss potential att kunna återvinna annan plast än förpackningar och dialog om möjligheterna kommer att föras med regionens avfallsmottagare.
Icke-farligt bygg- och rivningsavfall (med undantag av jord och sten) som uppstår i regionens verksamheter ska till minst 70 viktprocent förberedas för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning.	Har ännu inte systematiserad uppföljning på detta.
Målbild arbetsätt	
Inköp och upphandling	

<p>Ställa krav vid samtliga inköp för att så långt som möjligt:</p> <ul style="list-style-type: none"> =>Minimera innehåll av, och risker med, skadliga kemiska ämnen, =>Arbeta systematiskt för att undvika och minimera varor och produkter som innehåller cancerframkallande, mutagena, reproduktionstoxiska, misstänkt hormonstörande eller giftiga ämnen. =>Minimera klimatpåverkan, =>Minimera resursförbrukning (ex material, energi), =>Öka möjligheten till cirkulära flöden och materialåtervinning =>Öka möjligheten att inom regionens avtal köpa närproducerade och svenska livsmedel =>Öka utbudet inom regionens avtal av ekologiska och socialt-etiskt producerade livsmedel =>Stärka socialt ansvarstagande i leverantörskedjan för varor och tjänster vid regionens upphandlingar 	<p>Vid upphandlingar ställs krav i de flesta upphandlingarna för att få bästa möjliga alternativ av varor som också uppfyller övriga kvalitets och funktionskrav, men en förutsättning är att det finns tillräckligt med tid att skaffa en bild av vilka alternativ som finns på marknaden. För de inköp som inte sker via Inköps- och upphandlingsenheten finns ingen systematisk uppföljning av miljökrav. Samverkan med övriga regioner inom ramen för Hållbar upphandling fortlöper och har utökats. I ett samarbete mellan norrlandsregionerna har gemensamma kemikaliekraV för upphandlingar färdigställt under 2022.</p>
<p>Vid kapitalplaceringar, systematiskt arbeta för hållbara placeringar utifrån ekologisk hållbarhet och social hållbarhet samt följa upp resultatet.</p>	<p>Uppföljning och arbetssätt inte infört.</p>
<p>Kunskap och medvetenhet om miljöfrågor</p>	
<p>Alla medarbetare ska ha medvetenhet om grundläggande miljö- och hållbarhetsfrågor och ska få kontinuerlig uppdatering i frågorna.</p>	<p>Ingen samlad uppföljning finns, men det har påbörjats ett arbete för att digitalisera introduktionen till regionens interna miljöarbete i kompetensförsörjningssystemet. Grund- och fortbildningar erbjuds miljöombud och miljö finns med som ett pass på utbildningen för nya chefer.</p>
<p>Inom varje organisatorisk enhet ska det finnas kunskap om verksamhetens specifika miljöpåverkan och hur man kan uppnå förbättringar.</p>	<p>Miljöaspektsförteckningar finns framtagna på områdesnivå för hälso- och sjukvården samt på övergripande nivå för regional utveckling, staben samt regiondirektör. Dock innebär den större omorganisationen av hälso- och sjukvården ett stort arbete med att ta fram helt nya sammanställningar.</p>
<p>Regionen ska ha en hög kompetens i miljöfrågor och en god omvärldsbevakning.</p>	<p>Centrala miljöfunktionen bedöms ha hög kompetens i dagsläget.</p>
<p>Regionens miljöpåverkan ska följas upp så långt som möjligt för att ge förutsättningar för att identifiera förbättringsområden.</p>	<p>Samlad uppföljning görs i årliga miljöbokslutet samt till ledningens genomgångar vår och höst. Uppföljning görs i dagsläget på regionövergripande nivå för majoriteten av de politiska miljömålen, men möjligheten att kunna bryta ner resorna till underliggande nivåer ses över. Klimatpåverkan från material och produkter beräknas i dagsläget inte. Möjlighet att följa klimatpåverkan från livsmedel har börjat undersökas.</p>
<p>Resor och transporter</p>	

Strategiskt arbete för fortsatt omställning regionens egna fordonsflotta till fossilfri drift.	Fordonsansvariga vid Material- och förrådsenheten arbetar systematiskt med utbyte av verksamheternas leasingbilar där det är dags att beställa nya fordon. Dock finns i dagsläget inte förutsättningar att byta till rena elbilar för alla verksamheter varför laddhybrider fortfarande behöver användas. För ambulanser och tyngre fordon kan det vara en stor utmaning med prisutvecklingen på bränslet HVO. För tyngre fordon finns en pågående omvärldsbevakning för att hitta bra alternativ.
Fortlöpande arbete i enlighet med framtagen handlingsplan resor men insatser för minskad klimatpåverkan från både tjänsteresor och arbetspendling.	Bedömningen är att handlingsplanens aktiviteter kopplat till tjänsteresor är genomförda.
Bibehålla systemet för klimatväxling flyg/tåg för att främja fossilfritt resande för längre resor.	Systemet kvarstår, men eventuellt "överskott" kan inte användas till att finansiera åtgärder.
Energianvändning	
Systematiskt arbete med fortsatt energieffektivisering av regionens fastigheter och installationer	Annons ska gå ut för rekrytering av energiingenjör.
Fortlöpande arbete för att åstadkomma energieffektivisering i hyrda lokaler och fastigheter.	Annons ska gå ut för rekrytering av energiingenjör.
Hushållning med energi i regionens alla verksamheter	Checklista för energirond är uppdaterad och publicerad i ledningssystemet.
Användning av material och produkter	
Material och produkter ska väljas och användas så att förbrukning av resurser minimeras, klimatpåverkan och förekomst av skadliga kemiska ämnen minimeras samt så att cirkulära flöden ökar.	Sker i dagsläget främst i upphandlingar. I övrigt påminns om frågan i interna utbildningar.
Välja flergångsmaterial/produkter (som kan återanvändas) i första hand och material/produkter av återvunna och/eller fossilfria råvaror i andra hand och material/produkter som så långt möjligt är fria från skadliga kemiska ämnen.	Sker i dagsläget främst i upphandlingar. I övrigt påminns om frågan i interna utbildningar.
Särskilt undvika varor som innehåller cancerframkallande, mutagena, reproduktionstoxiska, misstänkt hormonstörande eller giftiga ämnen.	Sker i dagsläget främst i upphandlingar. I övrigt påminns om frågan i interna utbildningar.
Minimera risk för att barn exponeras för skadliga ämnen i regionens verksamheter	Önskvärt med kartläggning av material i de miljöer inom regionen där barn vistas, men inte planerat i dagsläget.
Minimera slöseri av material och produkter	Tas upp i interna utbildningar.
Hantering av läkemedel och kemikalier	
Undvika och minimera användning av cancerframkallande, reproduktionstoxiska, mutagena och misstänkt hormonstörande kemiska produkter.	Aktiva insatser har genomförts för att eftersöka alternativ på marknaden och en del har kunnat fasas ut. För formalin har slutna system upphandlats för att minimera personalens exponering. Vissa produkter har inte kunnat ersättas.
Öka kunskapen om hur risker för hälsa och miljö, utifrån skadliga egenskaper hos de kemiska produkter som används i verksamheterna, kan minimeras i egna verksamheterna.	Arbetet med riskbedömningar av de kemiska produkter som används i verksamheterna har pausats.

Minimera negativ läkemedelspåverkan på miljö och hälsa genom systematiskt arbete med läkemedelsrekommendationer, minskad kassation etc	Ett pass om läkemedel och miljö ingår i ST-läkarutbildningen. Lathund för läkemedelskassation finns. Läkemedelsenheten arbetar aktivt med att optimera läkemedelsbeställningarna till avdelningarna, så att inte det blir onödiga läkemedelskassationer men ändå finns en bra robusthet på sjukhuset av läkemedel. Vi följer vad Janusinfo publicerar och försöker minimera miljöpåverkan vid läkemedelsrekommendationer.
Minskad klimatpåverkan från användning av medicinska gaser	Destruktionsanläggning för lustgas har installerats. Centraloperation har installerat teknik för att samla in och återvinna anestesigaser, vilka är starka växthusgaser, på samtliga narkosapparater. Tekniken kommer att installeras på sjukhusets samtliga narkosapparater.
Minskad klimatpåverkan från köldmedieanvändning	Läcksökning, återkommande kontroller sker i enlighet med lagkraven och utbyte av köldmedia sker i takt med utfasningskraven.
Livsmedelshantering	
Andelen ekologiska livsmedel som används i regionens verksamheter ska öka successivt och bananer, kaffe, te, choklad och vindruvor som köps in ska vara 100% ekologiska	Resultatet 2022 för regionen som helhet var 31,8%.
Andelen socialt-etiskt märkta livsmedel ska vara hög och 100% av regionens kaffe, te, choklad och bananer som köps in ska vara socialt-etiskt producerat.	Resultatet 2022 för regionen som helhet var 9,7%.
Livsmedel som är närproducerade och producerade i Sverige ska prioriteras	En stor andel norrlandsproducerade livsmedel köps in. Sjukhusets produktionskök och Birka folkhögskola började under 2022 köpa in KRAV-märkta slaktkroppar från närområdet.
Klimatsmart mat/klimatsmarta måltider ska prioriteras	Möjligheten att mäta och följa upp klimatpåverkan från måltider ses över, Bäckedal har sedan kort tid tillbaka ett verktyg för att mäta detta.
Livsmedel utan palmolja eller med certifierad palmolja ska väljas i första hand.	Ny livsmedelsupphandling, tas med där.
Avfallshantering	
De totala avfallsmängderna från regionens egna verksamheter ska minska, dels genom minimering av svinn/slöserier, krav vid inköp/upphandling samt använda flergångsmaterial/produkter istället för engångsartiklar.	Den totala avfallsmängden fortsatte att öka 2022 och var knappt 3% högre än 2019, men lägre än avfallsmängderna 2018. Mängden matsvinn har minskat rejält till följd av införandet av ny produktionsmetod för sjukhusmaten samt systematiskt arbete av "Vårdnära service kost och förråd" för att minimera matsvinn.
Andelen avfall som går till materialåtervinning ska vara hög och helst öka genom dels noggrann källsortering och dels genom att mer av det som i dagsläget går till brännbart kan sorteras ut för materialåtervinning.	Det material som sorteras ut för återvinning har ökat samtidigt. Det brännbara avfallet har ökat något jämfört med åren 2019-2021.
Ställa krav på entreprenörer vid rivningar och byggnationer att icke-farligt bygg- och rivningsavfall (med undantag av jord och sten) som uppstår i regionens verksamheter ska så långt möjligt förberedas för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning.	Krav ställs, men arbete pågår för att förbättra uppföljningen.

Identifiera material och produkter som idag läggs till brännbart som skulle kunna materialåtervinnas istället

Kommer göras tillsammans med avfallsmottagaren.